

BARNATRESC

CAMINADA A SANT ANDREU 19/03/2017

Itinerari: Pl. Can Fabra (1), c. Sant Adrià, parc de la Maquinista (2), ptg. Posoltega, c. República Dominicana, c. Ferrer Junoy, c. Ciutat d'Asunción, pg. Santa Coloma, riu Besòs (3), parc de les Aigües, c. Intorsa, Casa de les Aigües (control-avituallament) (4), av. de la Unitat, c. de la Font, pl. Nicaragua, c. Reixagó, rec Condal (5), pl. Primer de Maig, c. Castelladral, c. Torre Vella, pg. Mirador, pont de Vallbona, av. Vallbona, coll de la Trinitat, c. Garbí, pont de Sarajevo, c. Mireia, pl. Trinitat, c. Galícia, pg. Torras i Bages, Casa Bloc (6), pl. Orfila i pl. Can Fabra (1).

Lloc de sortida i arribada: Pl. de Can Fabra (Metro L1 Sant Andreu).

Hora sortida: 09:00 a 09:30 h.

Hora límit d'arribada: 13:00 h.

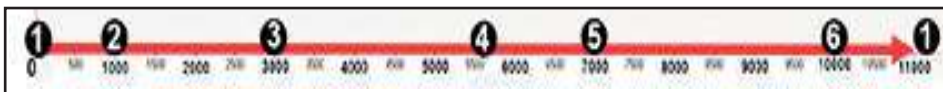
Distància aproximada: 11,000 km.

Durada aproximada: 3:30 h.

Control de pas: Paratge de la Mina (Montcada i Reixac) (10:00 – 11:30 h).

(1) Pl. Can Fabra

Aïllat davant d'una plaça pública amb font, jardí i aparcament subterrani, s'alça l'edifici Can Fabra, que alberga al seu interior serveis per a la cultura i la participació de primera magnitud i qualitat (biblioteca, sales d'exposicions, espai fòrum, sales d'estudi, punt d'informació...). Quan al 1839 en Ferran Puig i Gibert va construir la indústria de filatures al municipi de Sant Andreu de Palomar, comptava amb una de les indústries més importants d'Europa, que al 1884 es consolida com Filatures Fabra. No és fins 1903 que es fusiona amb la casa anglesa J&P Coats i en surt l'empresa Compañía Anónima de Hilaturas Fabra i Coats que monopolitzarà el sector en l'àmbit estatal. A Sant Andreu, l'empresa anirà annexionant tots els tallers i fàbriques de filats (Ca l'Alzina, Vapor de Rec, Vapor del Fil). Can Fabra, també coneguda per Les Filatures o Can Mamelles (per l'important volum de treballadors als quals donava feina, uns 1.500 al 1915), ocupava dues illes entre la Fàbrica de Sant Andreu i la Fàbrica del Rec -ara Can Fabra-. Aquest últim edifici va ser construït al final del segle XIX d'acord amb els models constructius del final del XVIII.

En cas de necessitat podeu trucar als telèfons: 609 057 181 i 616 672 173

Parc de la Maquinista (2)

Tot i ser un parc obert, d'alguna manera hi ha un accés principal situat a l'extrem delimitat pels carrers de Ferran Junoy i Sant Adrià. Des d'aquest punt es pot contemplar tot l'espai en el seu conjunt. Val la pena fer-ho per poder apreciar la sobrietat i l'harmonia de la distribució de les dues zones en què es divideix. Estan separades per una espaiosa franja pavimentada amb rajoles vermellosos, amb grans parterres de gespa curulls d'arbres a banda i banda. Al centre, dividint i ordenant l'estructura del parc, hi ha una gran làmina d'aigua

allargassada amb la forma d'un grill de taronja. És l'estany Narcís Monturiol, construït aprofitant l'existència de dues mines d'aigua, i que a la seva funció paisatgística hi suma la de subministrament d'aigua per a la xarxa de reg. Un dels aspectes més destacats d'aquest parc és la gran quantitat d'arbres que conté: uns 270. Molts van ser plantats en el primer terç del segle XX, per la qual cosa bastants exemplars tenen unes dimensions excepcionals.

Riu Besòs (3)

És un riu que recull les aigües de bona part del Vallès i d'un sector d'Osona a través d'un ventall d'afluents els més importants dels quals són el Congost i la riera de Mogent. El riu pren el nom de Besòs des de la confluència d'aquest dos rius prop de Montmeló. Desguassa a la Mediterrània en el terme de Sant Adrià formant un petit delta que la mar va destruir. De poca aigua, el cabal d'aquest riu se soterra a l'estiu en els al·luvions dels llits fluvials, cosa que fa que quasi bé restin secs.

Les riuades i la inexistència d'un pont dificultaven el pas del riu, el que va provocar que de molt antic es creés una societat d'hommes anomenats "passadors o passacolls del riu Besòs." La contaminació i degradació del riu Besòs i del seu entorn és un problema que prové del anys seixanta, especialment pel gran creixement de les poblacions que envolten el riu i el procés d'industrialització en aquestes ciutats, fins al punt que va arribar a ser considerat una claveguera.

Casa de les Aigües (4)

La sequera és extrema i l'abastiment d'aigua, insuficient: el Rec Comtal construït a l'edat mitjana aprofitant una via d'aigua romana a tocar del Besòs i la Mina ha minvat molt. Cal una solució d'urgència. Les autoritats encarreguen a l'arquitecte Antoni Rovira i Trias la construcció d'una central d'extracció i bombejament d'aigües del cabal subterrani del riu. El complex es construeix ràpidament i funcionarà amb eficàcia durant cent anys, fins que la contaminació dels aqüífers obligarà a posar-hi el cademat. Aquesta és, resumida, la història dels pous de Montcada o Casa de les Aigües, tot un exemple del Modernisme industrial català. Fins a l'any 1995 no es

va iniciar un projecte de restauració i museïtzació de les diferents edificacions que en formen part. Destaca el que acollia les calderes i les dues màquines de vapor verticals, peces úniques al món; l'edifici dels tres pous que permetien l'extracció de l'aigua; la sala de control, on es mesurava el cabal i la qualitat de l'aigua; i també la casa del director o del maquinista, on, curiosament, no hi va arribar a viure mai ningú. Aquests quatre edificis representen, a més, un valuós conjunt dins l'arquitectura industrial catalana.

5) Rec Comtal

Era una estructura hidràulica de primera magnitud que perdurà fins al segle XIX com un dels principals abastadors d'aigua a la ciutat, que servia per a regar i també en el seu ús de força per a fer funcionar els diversos molins construïts al llarg del seu traçat.

És difícil, encara a hores d'ara, ubicar exactament l'inici de la construcció del Rec Comtal. Hi ha diverses hipòtesis, la més extensa de les quals ens diu que era obra del comte Mir (954-966), el germà petit del comte de Barcelona Borrell II, a principis de la segona meitat del segle X.

Serà al llarg del segle XI quan l'ús del Rec es generalitza, especialment a partir de la segona meitat com queda reflectit a la documentació. Els molins que s'abasteixen del Rec comencen a proliferar, des de la zona de Sant Andreu, concretament de Finestrelles, cap al Clot i dins de l'actual Ciutat Vella, a l'entorn del monestir de Sant Pere de les Puelles, al barri de Sant Pere i Portal Nou.

El que sí que queda clar és que no es pot separar els processos de la construcció del Rec, amb la inutilització de l'aqüeducte romà, ja que no podem parlar de desaparició d'aquest.

6) Casa Bloc

És un edifici d'habitatges construït entre 1932 i 1936 que es troba al districte de Sant Andreu de la ciutat de Barcelona. Els seus arquitectes van ser Josep Lluís Sert (1902-1983), Josep Torres Clavé (1906-1939) i Joan Baptista Subirana (1904-1978), tots ells integrants del GATCPAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània).

Avui dia, la Casa Bloc és considerada un símbol de l'arquitectura racionalista a Barcelona promoguda per la Generalitat de Catalunya durant la Segona República, ja que en el seu moment fou un projecte social innovador, integrat en l'entorn urbà i amb habitatges funcionals concebuts com a allotjaments mínims estàndard per a obrers. Fou un projecte que va tenir en compte la relació entre el nou edifici i la morfologia urbana resultant, plantejant així un nou model per a la Barcelona del segle XX contraposada, però no contradictòria, a l'Eixample del XIX. L'any 1992 la Generalitat de Catalunya va declarar el conjunt arquitectònic Bé d'Interès Cultural en la categoria de Monument.

PROPERA CAMINADA BARNATRESC

Caminada Llobregat - Besòs: 9 d'abril

Més informació: www.euro-senders.com/barnatresc

asenexba@euro-senders.com

Tel: 616 672 173 els dilluns laborables de les 17 a les 21 hores.